

İmsak ve fecir ne zaman başlar?

Ömer Faruk Kaynar: “Diyanet Ramazan geldiğinde imsakı bir saat erkene alarak Müslüman’lara bir saat fazladan oruç tutturuyor; bu zulüm değil midir? Diyanet bu yetkiyi nereden alıyor?”

Uygulanan İmsak Vakti Doğrudur

Diyanete vuracaksanız imsak üzerinden vurmayın. Bu dalâlet olur. İmsak vakti konusunda diyanete söylenecek söz yoktur. Diyanet, elindeki ilmî asıllara göre hareket ediyor. Çünkü imsak vaktinin girişi âyetle sabittir: “Fecirde beyaz iplik siyah iplikten sizce ayırt edilinceye kadar yiyin, için. Sonra orucu geceye kadar tamamlayın.”¹

İki türlü fecir vardır:

Fecr-i Kâzib ve Fecr-i Sâdık.

Fecr-i Kâzib, yalancı fecir demektir ki, birinci fecirdir. Gecenin sonuna doğru, doğu tarafta ufuk üzerinde görülen, göğe doğru dikey piramit şeklinde yükselen, etrafı karanlık bir beyazlık, yani karanlığı yırtan donuk, akçıl, ışığımsı, geçici bir beyazlıktır. Bu geçici beyazlıktan sonra yine kısa bir süre karanlık basar.

Bu birinci fecrin hiçbir fikhî ve dînî hükmü yoktur. Ne yatsının bitiş vaktidir, ne sabahın giriş vaktidir, ne de imsakla ilgili herhangi bir başlangıç veya bir işârettir. Ancak ve ancak gecenin sona doğru yaklaştığına bir alâmet olabilir. Bunda ittifak vardır.

Fecr-i Sadık Ne Zaman Başlar?

Fecr-i Sadık ise, sabaha karşı doğu ufkunda tan yeri boyunca genişleyerek yayılan dağınık ve enlemesine bir aydınlıktır. İşte bu ikinci fecir aydınlığı ile beraber yatsı namazının vakti çıkmış, sabah namazının da vakti girmiş olmaktadır. Aynı zamanda oruca başlama vakti, yani imsak vakti de bu vakittir. Yani bu ikinci fecirle artık sahur yemeğine son verilir ve oruca başlanır. Oruç yasakları bu ikinci fecrin girmesiyle başlamış olur.

Bunda da ittifak vardır.

Kimi âlimler doğu ufkunda dağınık beyazlığın “doğuşu” ile birlikte ikinci fecrin başladığına kani olmuşlar; ekseriyet de bu beyazlığın biraz uzayıp, genişleyip, “dağılmaya” başladığı anda ikinci fecrin başladığına kani olmuşlardır.² İhtilâfa konu olan, takriben on dakikalık bir zaman diliminden ibarettir.

Ekser âlimler, Kur’ân’ın fecri “beyaz ipliğin siyah iplikten seçildiği vakit” olarak tarif etmesi ve Peygamber Efendimiz’in de (asm) sahuru geciktirmenin daha faziletli olduğunu beyan buyurmasını dikkate alarak, oruç tutanlar lehine, imsakın, ikinci görüşe göre, ışığın biraz uzayıp dağıldığı zaman başladığını söylemişler, bu vakte kadar yenilip içilebileceğine hükmetmişlerdir. Birinci görüşü temsil eden âlimlerse, daha ihtiyatlı olduğu gerekçesiyle ikinci fecrin ilk doğuş anına itibar etmişlerdir.

Aradaki on dakikalık vakti “temkin vakti” görerek, temkin vakti girmeden yeme içmenin kesilmesinin ihtiyata daha uygun olacağını düşünen âlimler olmuştur. Ama hiçbir âlim imsak vaktini ufuktaki bu dağınık beyazlıktan bir saat sonra başlatmamıştır. Bu iddia açık bilgiye ters olur ve dalâletten başka bir şeye hizmet etmez.

Oruç Başlayınca Artık Sabah Namazı Kılınır

Mevcut Kur’ân âyeti, fecrin tam ortaya çıkışına kadar yemeyi ve içmeyi mubah kılmıştır. Dinde aşırılık da, zorluk da yoktur. Sadece Ahmed bin Hanbel’e göre, fecir vaktinin girip girmediğinden şüphede kalan kişi, fecrin doğduğundan emin olana kadar yemeye devam edebilir. Binaenaleyh, bu gün uygulanan fecir vaktinden bir saat sonra oruca başlamak hususunda ne Kur’ân’da, ne de Sünnette hiçbir delil yoktur. Fecir ve imsak vaktinin başlangıcı konusu ise artık takvim ve saat vasıtasıyla, şüpheye ve tereddüde mahal bırakmayacak ölçüde belirlenebilmektedir.

Ülkemizde genelde ikinci fecirde, temkin vaktinin bitiminde ezan okunarak imsak vaktinin geldiği ilân edilmektedir. Bu ezanla yeme ve içmenin kesilmesi ve oruca başlanması Kur’ân’ın ölçülerine uygundur. Ezan geciktirilirse, takvimlerde belirtilen imsak vaktine riayet edilmesi yeterlidir. İmsak vakti girdikten sonra, artık yemek ve içmek haramdır. Sabah namazının farz olduğu vakit, işte bu vakittir.

Ramazan dışında sabah ezanının daha geç okunmasının sebebi ise, Hanefîlerce sabah namazının ortalık biraz aydınlandığında kılınması sünnet olduğu içindir. Fakat bu, fecir vakti girdiğinde sabah namazı kılmaya engel değildir.

Dipnotlar:

1- Bakara Sûresi, 187.

2- F. Hindiye, 1/177.